

 Olvasói levél

Klebelsberg Modern Városok Programja Szegeden

A példátlanul igazságtalan trianoni békediktátum nemzetünket kritikus válsághelyzetbe taszította: hazánk elvesztette területének 71 százalékát, népességének 62 százalékát, erdőinek 88 százalékát, ipari üzemeinek 56 százalékát, évi vastermelésének 83 százalékát, hitelintézeteinek 67 százalékát, teljes arany-, ezüst-, víz- és sótermelését. Abban, hogy a nemzet nem semmisült meg, amit külföldön komolyan hittek, jelentős szerepe volt gróf Klebelsberg Kunónak (1875–1932), aki 1922-től 1931-ig a Bethlen-kormány vallás- és közoktatásügyi minisztere volt. Klebelsberg a magyar nemzet megmentését a kultúra, a tudomány, az oktatás, a művészetek kiemelt fejlesztésében látta. Ennek érdekében a nemzeti jövedelem 10-15 százalékát fordította ezen stratégiaileg fontos célokra, ami nemzetközi tekintetben is egyedülálló volt.

A megcsönkített országban a Monarchia alatt túlfejlődött Budapest jelentősége nyomasztóvá vált. A főváros ellensúlyozására Klebelsberg a vidéket akarta fejleszteni. Kiemelt szerepet kaptak a nagy vidéki városok, így Debrecen, Szeged, Pécs. De nem volt magyar település, amely ne kapott volna tőle valamit: iskolákat, kultúrházat, sportpályát.

Trianon következtében Szeged az ország közepéről annak periferiájára került, ezeréves kapcsolata a Délvidékkel, Erdélyvel megszakadt, felrémlett a balkanizálódás réme. Klebelsberg 1926–1931 között Szeged országgyűlési képviselője volt, amely hamarosan kedvenc városává vált.

A Kolozsvárról elűzött

egyetem Szegeden talált menedéket. Klebelsberg grandiózus egyetemi és városi építkezésbe kezdett. Modern klinikákat épített 715 ágygal a Tisza-parton, amelyek akkor felszereltségükkel a világ élvonalába tartoztak. Megépítette a dóm nagyobb részét és a Dóm téri épületegyüttest, amely Közép-Európa egyik legszebb tere lett. A teret körülölelő épületekben nyertek elhelye-

hangzású hangszere lett. A Hősök harangja az ország egyik legnagyobbika. A Dóm téri épületegyüttesben nyílt meg a teológiai főiskola és szeminárium. Itt talált otthonra a Temesvárról elűzött Glattfelder Gyula püspök, aki Somogyi Szilveszter polgármesterrel együtt Klebelsberg méltó társa volt az építkezésekben. Az intézetek alatt építettek meg az impozáns Nemzeti

amfiteátrumszerűen kibővített (1930). Kollégiumok – Horthy, Eötvös, Apponyi stb. – létesültek, tornacsarnokok, tenispályák épültek. Kilencven iskolai tanterem, 46 szertár, 35 tanítói lakás, 18 új iskola (az ország 5000. Klebelsberg-iskolája, a rókusai, főiskolai gyakorlóiskola, Mérey, Osztróvszky utcai), Ipari Tanonciskola (ma a gyógyszerészkar épülete az Eötvös utcában) épült. Felépült a SZUE, óvodák, tíz játszótér, az Egyetemi Fűvészkert. Szeged élelmezésére halastavak létesültek. Ekkor indult el a Szegedi Szabadtéri Játékok.

Restauráltatta Rerrich Bélával a Dömötörtornyot. Klebelsberg több szobrot ajándékozott a városnak: Nemzeti Emlécsarnok szobrai, „Áldást hozó víz”, „Romboló víz” a Széchenyi téren. Megfogalmazódott egy városkapu ötlete, amely később Hősök kapujaként realizálódott.

Szegedből, a mezővárosból nemzetközi hírví, tudományos, kulturális, egyházi központ, egyetemi és iskolaváros lett. Erről Herczeg Ferenc így ír: „Tisza Lajos második Szeged városa után álomszerű gyorsasággal kinőtt a földből a harmadik Szeged: Klebelsberg városa.”

Erről így vall Klebelsberg: „Valahogy a magyar Köln van ott lent a Tisza és Maros összefolyásánál kialakulóban, amely a maga erőteljes városi egyéniségével mindig hatalmas támasza lesz a magyar nemzeti gondolatnak, a nemzeti művelődésnek és kultúrájának.”

Dr. Hencz Péter főorvos, az MTA SZAB Minker Emil Orvos- és Gyógyszerésztörténeti Munkabizottság tagja

zést az orvosi és természettudományos laboratóriumok, itt dolgozott a világhírnévre szert tett matematikai és fizikai iskola, ifj. Jancsó Miklós, id. Issekutz Béla, Ivanovics György orvos kutatók. Itt kapott intézetet Szent-Györgyi Albert is, akit Klebelsberg hívott haza Angliából Szegedre, itt kapott Nobel-díjat, és máig is az egyetlen, aki itthon nyerte el a rangos kitüntetést.

A Boldogasszony fogadalmi templom orgonája a világ egyik legnagyobb és legszebb

Panteont, amelyet nemzetünk kiválóságainak szobraival népesítettek be, és hazánkban páratlan. Az árkádok alatt sétáló egyetemistáktól Klebelsberg azt remélte, hogy példát vesznek majd nemzetünk kiválóságairól. A Polgári Iskolai Tanárképzőt a fővárosból Szegedre hozta (1928). A bölcsészkar és a természettudományos intézetek számára szerezte meg a MÁV Szukováthy (ma Ady) téri hatalmas épületét, amelyet a Dóm tér építésével, Rerrich Bélával